

بررسی ساختار و آثار دگرگونی اخیر تعرفه خدمات اینترنت پرسرعت

کد موضوعی: ۲۸۰

شماره مسلسل: ۱۲۷۴۰

دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

دی‌ماه ۱۳۹۱

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱.....چکیده
- ۲.....مقدمه
- ۵.....۱. بررسی وضعیت ایران از نظر تعرفه پهنای باند اینترنت در منطقه
- ۷.....۲. دگرگون شدن تعرفه خدمات اینترنت پرسرعت از طریق ADSL
- ۱۰.....۳. دگرگون شدن تعرفه هر لینک پرضرفیت STM1
- ۱۱.....۴. نقد دگرگونی‌های تعرفه‌ای مصوب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات
- ۱۴.....جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
- ۱۵.....منابع و مآخذ

بررسی ساختار و آثار دگرگونی اخیر تعرفه خدمات اینترنت پرسرعت

چکیده

حدود دو دهه پیش، اینترنت به‌عنوان شبکه خدمات اطلاعات‌رسانی نوپدید و گرانبها وارد کشور شد و بیشتر از جنبه‌های خبری و پژوهشی مورد استقبال شرکت‌ها، سازمان‌ها و دانشگاه‌ها قرار گرفت. لکن پس از مدت زمان کوتاهی، با رشد و گسترش چشمگیر خدمات عمومی وب در همه زمینه‌ها، کاربری اینترنت به‌تدریج جایگاه پایدار و نقش تعیین‌کننده خود را در سبب خانوار ایرانی باز کرد و در نتیجه، تعرفه‌های دسترسی به آن، روبه کاهش گذاشتند. اینک ضریب نفوذ کاربران اینترنت یکی از شاخص‌های رشد و توسعه‌یافتگی در همه کشورها به‌شمار می‌آید و تحقق بسیاری از شاخص‌های دیگر توسعه و رفاه عمومی، به آن وابسته است. به‌رغم این اهمیت و برخلاف روند جهانی روبه کاهش تعرفه‌های دسترسی به اینترنت سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، از اوایل پاییز سال جاری، ساختار تعرفه‌گذاری دسترسی به اینترنت را دگرگون کرده به‌نحوی که اولاً تعرفه ثابت ماهیانه دسترسی پرسرعت به اینترنت را ارزان کرد و ثانیاً با وارد کردن عامل جدیدی به نام تعرفه هر گیگابایت مصرفی هزینه ماهیانه کاربران را به‌طور تصاعدی افزایش داد، این درحالی است که چنین عاملی در ساختار هزینه‌های شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات اینترنتی

دیده نمی‌شود. زیرا این شرکت‌ها، با خرید پهنای باند بابت حجم ترافیک رفت و برگشت، چیزی پرداخت نمی‌کنند و لذا از کاربران خود نیز تنها بابت پهنای باند مبلغی را مطالبه کنند و از بابت حجم مصرفی کاربر، حق مطالبه هیچ مبلغی را ندارند. ثالثاً سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، تعرفه‌های خرید پهنای باند دسترسی به شبکه شرکت ارتباطات زیرساخت را برای فراهم آوردن خدمات اینترنتی افزایش داده است. به عبارت دیگر همه هزینه‌های دگرگونی تعرفه دسترسی به اینترنت به کاربران تحمیل می‌شود و برنده نهایی این دگرگونی، شرکت ارتباطات زیرساخت است که به‌رغم گران بودن همیشگی خدمات‌اش، اکنون می‌تواند تا حدود ۹۰ درصد بر تعرفه خدماتش بیفزاید بدون آنکه بر کیفیت افزوده باشد. باید توجه داشت که دگرگونی تعرفه دسترسی مردم به اینترنت و گرانی تعرفه دسترسی شرکت‌های اینترنتی به زیرساخت، آثار ناگواری را برای توسعه شاخص ضریب نفوذ کاربران به‌همراه دارد و تحقق سیاست‌های کلی نظام و توسعه این حوزه را مشکل و احتمالاً ناممکن می‌کند. از همین رو، در این گزارش توصیه می‌شود: مصوبات جلسات ۱۵۲ و ۱۵۳ سازمان تنظیم مقررات، باید مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرند و بازار پهنای باند باید در نهایت از انحصار یک شرکت حاکمیتی رها و آزادسازی شود.

مقدمه

امروزه اینترنت به‌عنوان یکی از زیرساخت‌های کلیدی کشورها چنان روند روبه رشدی پیدا کرده که تمام جنبه‌های زندگی مردم را تحت تأثیر قرار داده و به شکل

انکارناپذیری کیفیت زندگی بشری را افزایش داده است. دولت‌ها و نهادها با استفاده از این زیرساخت حیاتی ارائه خدمات کارآتر به شهروندان را هدف قرار داده‌اند، کسب‌وکارها با استفاده از اینترنت از مزایای تجارت الکترونیکی بهره می‌گیرند و مردم نیز با بهره‌گیری از این زیرساخت، به خدمات بهتری دسترسی پیدا می‌کنند.

درک مزایای اینترنت توسط سیاستگذاران و مجریان موجب رشد کاربری اینترنت شده است، به نحوی که ضریب نفوذ اینترنت کشورها و سرانه پهنای باند به‌عنوان یکی از شاخص‌های اصلی پیشرفت کشورها به‌شمار می‌رود. لذا اغلب کشورها خط‌مشی‌ها و برنامه‌های مشخصی را در جهت افزایش دسترسی به اینترنت، از جمله بهبود زیرساخت‌های دسترسی به آن، کاهش هزینه‌های اتصال، بالا بردن فرهنگ و آموزش فراگیر اینترنت به‌کار گرفته‌اند.

در کشور ما تا سال ۱۳۸۶ طبق مصوبه مقررات و ضوابط شبکه‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای شورای عالی انقلاب فرهنگی، (۱۳۸۰)، وزارت پست و تلگراف تلفن وقت، از طریق شرکت امور ارتباطات دیتا (شرکت فناوری اطلاعات) مجری انحصاری و سیاستگذار تهیه و توزیع پهنای باند کشور بود و این شرکت از طریق شرکت‌های فراهم‌کننده خدمات دسترسی، شرکت‌های مخابرات استانی و شرکت‌ها و سازمان‌های دولتی اقدام به توزیع اینترنت به کاربران می‌نمود. لکن از سال ۱۳۸۷ با تغییر ماهیت شرکت امور ارتباطات دیتا و خصوصی‌سازی شرکت مخابرات ایران، شرکت ارتباطات زیرساخت از طرف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات متولی تأمین پهنای باند کشور شد.

از سوی دیگر با تشکیل کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات در سال ۱۳۸۲ براساس قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، به‌عنوان

تنظیم‌کننده مقررات ارتباطی، مسئولیت تعرفه‌گذاری خدمات ارتباطی از جمله اینترنت را برعهده گرفت. این کمیسیون از بدو تشکیل در چند مرحله تاکنون نسبت به اعلام تعرفه‌های اینترنت، هم برای فروش پهنای باند اینترنت از طرف شرکت ارتباطات زیرساخت به شرکت‌های فراهم‌کننده خدمات دسترسی و هم برای فروش خدمات اینترنت این شرکت‌ها به مردم و کسب‌وکارها اقدام کرده است. تاکنون به غیر از دو مصوبه اخیر کمیسیون، به شماره‌های ۱۵۲ و ۱۵۳، کلیه مصوبات آن در زمینه تعرفه‌گذاری پهنای باند اینترنت روند کاهشی داشته‌اند و با توجه به ارزان شدن پهنای باند در سطح بین‌الملل، این مرجع ارزان کردن پهنای باند را به‌عنوان یکی از سیاست‌های مبنا در نظر گرفته بود، لکن دو مصوبه اخیر آن برخلاف مصوبات پیشین افزایش تعرفه پهنای باند را با توجیه افزایش نرخ دلار هدف گرفته و مجوزی را برای گران شدن قیمت پهنای باند، هم برای شرکت ارتباطات زیرساخت و هم برای شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات دسترسی فراهم کرده است. افزایش قیمتی که استطاعت‌پذیری دسترسی مردم به اینترنت را کاهش می‌دهد و مانعی برای دستیابی به اهداف بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم توسعه است. براساس این قانون، تا پایان برنامه کلیه کسب‌وکارها و ۶۰ درصد خانوارها باید به شبکه ملی اطلاعات و اینترنت اتصال داشته باشند و میزان پهنای باند بین‌الملل به‌گونه‌ای باید افزایش یابد که ایران از لحاظ ضریب نفوذ اینترنت و سرانه پهنای باند تا پایان برنامه به جایگاه دوم منطقه دست یابد.

با توجه به اهمیت این موضوع، در این گزارش با هدف واکاوی علل افزایش پهنای باند اینترنتی در کشور، قیمت پهنای باند اینترنتی بین کشورهای منطقه را به‌طور مقایسه شده و بررسی دو مصوبه اخیر کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات تحلیل شده و سرانجام پیشنهادهای را برای ساماندهی عرصه خدمات اینترنتی کشور برپایه قانون سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم و قانون برنامه پنجم توسعه مطرح شده است.

۱. بررسی وضعیت ایران از نظر تعرفه پهنای باند اینترنت در منطقه

با توجه به نقش توسعه دسترسی به اینترنت بر توسعه کشورها، به‌ویژه توسعه اقتصادی، کشورهای پیشرو در منطقه این موضوع را به‌عنوان یکی از اهداف زیرساختی خود در نظر گرفته‌اند. برای مقایسه استطاعت‌پذیری دسترسی به اینترنت می‌توان از شاخص نسبت حق اشتراک سالیانه اینترنت پهن‌بند به تولید ناخالص ملی استفاده کرد. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، نسبت تعرفه اینترنت پهن‌بند ایران به سرانه تولید ناخالص داخلی در مقایسه با نوزده کشوری که اطلاعاتشان موجود است، با احتساب نرخ رسمی دلار در جایگاه سیزدهم منطقه قرار دارد.^۱ قابل ذکر است که این کشورها در سال‌های اخیر نسبت به کاهش تعرفه‌های پهنای باند اینترنت اقدام کرده‌اند که البته علت اصلی این کاهش‌ها طبیعی است و به ارزان شدن فناوری ساخت سخت‌افزارهای توزیع پهنای باند، ارزان شدن پهنای باند خریداری شده و استفاده از شبکه انتقال قبلی بدون نیاز به سرمایه‌گذاری خرید مربوط می‌شود.

جدول ۱. نسبت حق اشتراک اینترنت پهن باند به سرانه GDP در کشورهای منطقه

ردیف	نام کشور	حق اشتراک سالیانه اینترنت پهن باند ۲۰۱۰ (دلار)	میزان سرانه GDP ^(۱) در سال ۲۰۱۰ (دلار)	نسبت حق اشتراک سالیانه به سرانه GDP
۱	رژیم اشغالگر قدس	۹۶	۲۹,۵۳۹/۳۳	۰/۰۰۳۲
۲	کویت	۱۷۰/۴	۳۳,۴۸۱/۱۶	۰/۰۰۵۱
۳	قطر	۶۵۸/۸	۷۴,۹۰۱/۴۲	۰/۰۰۸۸
۴	امارات	۴۸۷/۲	۵۴,۴۱۱/۱۲	۰/۰۰۸۹
۵	بحرین	۳۱۹/۲	۱۹,۴۲۰/۰۰	۰/۰۱۶۴
۶	قزاقستان	۱۵۷/۲	۹,۰۰۸/۷۰	۰/۰۱۷۴
۷	عمان	۳۷۴/۴	۱۹,۸۶۷/۴۱	۰/۰۱۸۸
۸	ترکیه	۲۳۱/۶	۱۰,۰۱۷/۳۰	۰/۰۲۳۱
۹	آذربایجان	۱۵۰	۵,۸۴۷/۲۶	۰/۰۲۵۶
۱۰	لبنان	۲۷۴/۸	۹,۵۰۰/۷۶	۰/۰۲۸۹
۱۱	مصر	۹۶	۲,۸۰۸/۰۴	۰/۰۳۴۲
۱۲	اردن	۲۲۸	۴,۳۲۶/۳۸	۰/۰۵۲۶
۱۳	ایران	۳۵۰/۴	۵,۶۳۷/۹۳	۰/۰۶۲۱
۱۴	ارمنستان	۳۸۵/۲	۲,۸۴۰/۴۳	۰/۱۳۵۶
۱۵	پاکستان	۱۶۹/۲	۱,۰۲۷/۶۵	۰/۱۶۴۶
۱۶	سوریه	۱۰۶۹/۲	۲,۸۰۲/۶۵	۰/۳۸۱۵
۱۷	قرقیزستان	۶۵۲/۸	۸۷۵/۱۱۴	۰/۷۴۶
۱۸	یمن	۱۴۳۴	۱,۲۷۲/۴۹	۱/۱۲۶۹
۱۹	تاجیکستان	۴۳۸۴/۸	۷۴۰/۷۳۳	۵/۹۱۹۵

مأخذ: اتحادیه جهانی مخابرات (ITU) و صندوق بین‌المللی پول (IMF).

(1) Gross Domestic Product Per Capita, Current Prices, U. S. Dollars.

۲. دگرگون شدن تعرفه خدمات اینترنت پرسرعت از طریق ADSL

۲-۱. پیشینه تعرفه‌گذاری کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات

در جلسه شماره (۴۹) مورخ ۱۳۸۷/۷/۸ کمیسیون، ذیل بند «۲-۲» تصویب شد که تعرفه واگذاری اینترنت پرسرعت از طریق ADSL براساس پهنای باند و حداکثر ضریب اشتراک ده کاربر، به شرح زیر است:

- ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه (Kbps) برابر با ۵۹۲۰۰ ریال
- ۱۲۸ کیلوبیت بر ثانیه (Kbps) برابر با ۹۹۲۰۰ ریال
- ۲۵۶ کیلوبیت بر ثانیه (Kbps) برابر با ۱۲۵۶۰۰ ریال
- ۵۱۲ کیلوبیت بر ثانیه (Kbps) برابر با ۲۰۴۸۰۰ ریال
- ۱۰۲۴ کیلوبیت بر ثانیه (Kbps) (یا یک مگابیت بر ثانیه) برابر با ۳۸۳۲۰۰ ریال
- ۲۰۴۸ کیلوبیت بر ثانیه (Kbps) (یا دو مگابیت بر ثانیه) برابر با ۷۴۵۶۰۰ ریال

۲-۲. تعرفه‌های جدید (از تاریخ ۱۳۹۱/۸/۱۴)^۱

تا چندی پیش هزینه‌های اینترنت پرسرعت برای کاربران، براساس مصوبه مزبور (جلسه ۴۹) محاسبه می‌شد و در آن تعرفه حجم ترافیک مسکوت گذاشته شده بود. اما در جلسه ۱۵۲، تعرفه‌های واگذاری اینترنت پرسرعت از طریق ADSL به شرح ۶ مورد زیر دگرگون شدند:

۱. تاریخ تصویب تعرفه‌های جدید اینترنت در جلسه ۱۵۲.

اول - تعرفه‌های ثابت ماهیانه پهنای باند اینترنت پرسرعت از طریق ADSL به ترتیب زیر ارزان شدند:

- ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه به میزان ۳۹۲۰۰ ریال ارزان‌تر از گذشته

- ۱۲۸ کیلوبیت بر ثانیه به میزان ۶۶۷۰۰ ریال ارزان‌تر از گذشته

- ۲۵۶ کیلوبیت بر ثانیه به میزان ۹۵۶۰۰ ریال ارزان‌تر از گذشته

- ۵۱۲ کیلوبیت بر ثانیه به میزان ۱۵۹۸۰۰ ریال ارزان‌تر از گذشته

- ۱۰۲۴ کیلوبیت بر ثانیه به میزان (یا یک مگابیت بر ثانیه) ۳۰۸۲۰۰ ریال ارزان‌تر از گذشته

- ۲۰۴۸ کیلوبیت بر ثانیه به میزان (یا دو مگابیت بر ثانیه) ۶۲۵۶۰۰ ریال ارزان‌تر از گذشته

دوم - حداکثر ضریب اشتراک از ده کاربر به هشت کاربر کاهش یافت که سرعت واقعی کاربر را اندکی بهبود می‌بخشد.

سوم - علاوه بر تعرفه‌های ثابت ماهیانه در ازای پهنای باند اینترنت پرسرعت، حجم ترافیک دریافتی کاربر به صورت پلکانی در پنج سطح معین شد که بر مبالغ مربوط به تعرفه‌های پهنای باند اضافه می‌شوند. سقف تعرفه حجم ترافیک دریافتی براساس بازه‌های پلکانی و هر گیگابایت دریافت در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲. تعرفه جدید اینترنت (از تاریخ ۱۳۹۱/۸/۱۴)

ملاحظات	تعرفه هر گیگابایت (ریال)	بازه حجم ترافیک (G Byte)	سطوح تعرفه
—	۴۵,۰۰۰	$۱ \leq \text{حجم} \leq ۵$	سطح اول
تا ۵ گیگابایت مطابق تعرفه سطح اول و مابقی مطابق تعرفه سطح دوم	۳۵,۰۰۰	$۱۰ \leq \text{حجم} \leq ۵$	سطح دوم
تا ۵ گیگابایت مطابق تعرفه سطح اول، بیش از ۵ تا ۱۰ گیگابایت مطابق تعرفه سطح دوم و مابقی مطابق تعرفه سطح سوم	۳۰,۰۰۰	$۲۰ \leq \text{حجم} \leq ۱۰$	سطح سوم
تا ۵ گیگابایت مطابق تعرفه سطح اول، بیش از ۵ تا ۱۰ گیگابایت مطابق تعرفه سطح دوم و مابقی مطابق تعرفه سطح سوم	۲۵,۰۰۰	$۴۰ \leq \text{حجم} \leq ۲۰$	سطح چهارم
تا ۵ گیگابایت مطابق تعرفه سطح اول، بیش از ۵ تا ۱۰ گیگابایت مطابق تعرفه سطح دوم، بیش از ۱۰ تا ۲۰ گیگابایت مطابق تعرفه سطح سوم، بیش از ۲۰ تا ۴۰ گیگابایت مطابق تعرفه سطح چهارم و مابقی مطابق تعرفه سطح پنجم	۲۰,۰۰۰	$۴۰ > \text{حجم}$	سطح پنجم

چهارم - همچنین تصویب شد که به دلیل دوطرفه بودن ارتباطات ADSL، ارائه‌کننده خدمات موظف است در محاسبه ترافیک رفت و برگشت، ۲۵ درصد ترافیک دریافتی را بر کل ترافیک دریافتی کاربر بیفزاید.

پنجم - هزینه راه‌اندازی تجهیزات انتهایی در محل کار یا سکونت مشترک (در صورت درخواست وی) ۹۵,۰۰۰ ریال است.

ششم - تعرفه دایر کردن خط اینترنت پرسرعت نیز، حداکثر ۳۰,۰۰۰ ریال و تعرفه جمع‌آوری و تخلیه خط بالغ‌بر ۲۰,۰۰۰ ریال می‌باشد.

۳. دگرگون شدن تعرفه هر لینک پر ظرفیت STM1

هر لینک پر ظرفیت انتقال داده‌ها که معادل ۱۵۵ مگابیت بر ثانیه را حمل کند، یک STM1 خوانده می‌شود. در سلسله‌مراتب لینک‌های پر ظرفیت انتقال داده‌ها، STM1 مبنا است و مراتب بالاتر با ظرفیت چهار (۴) ساخته می‌شود، یعنی هر چهار لینک STM1، یک STM4 و هر چهار لینک STM4، یک STM16 و هر چهار لینک STM16 یک STM64 و هر چهار لینک STM64 یک STM256 را به وجود می‌آورد. در ایران مبنای محاسبه تعرفه این لینک STM1، تعرفه یک لینک ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه است که در عددی ضرب می‌شود و تعرفه STM1 را به دست می‌دهد.

۳-۱. پیشینه تعرفه هر لینک STM1

در بند «۲-۱» مصوبات جلسه شماره (۴۹) کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات مورخ ۱۳۸۷/۷/۸ مقرر گردید که قیمت هر لینک STM1، که تا آن موقع ۴۸۶ میلیون ریال (یعنی ۴۲۶ برابر تعرفه هر لینک ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه) بود، باید به ۳۷۵/۱ میلیون ریال (یعنی ۳۴۱ برابر تعرفه هر لینک ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه) کاهش یابد.

۲-۳. سقف تعرفه کنونی هر لینک STM1

در مصوبات اخیر کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات مورخ ۱۳۹۱/۸/۲۸ (جلسه ۱۵۳)، تعرفه یک لینک STM1 که در گذشته ۳۷۵/۱ میلیون ریال تعیین و تصویب شده بود، به ۵۴۸/۲۶۲ میلیون ریال افزایش یافت. این تعرفه اخیر، دوباره ۴۲۶ برابر تعرفه هر لینک ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه فعلی است.

تعرفه‌های لینک‌های SMT4، SMT16، SMT64 و SMT256 به صورت افزایش خطی و براساس مضارب SMT1 (۳۷۵/۱ میلیون ریال) محاسبه می‌شود.

۴. نقد دگرگونی‌های تعرفه‌ای مصوب کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات

۴-۱. نوآوری پرسش برانگیز: تعرفه حجم ترافیک

تاکنون نه شرکت ارتباطات زیرساخت و نه سایر بهره‌برداران و فراهم‌آوران خدمات مخابراتی/اینترنتی، پولی بابت حجم ترافیک داده‌ها به فروشنده ظرفیت‌های انتقالی خود پرداخت نکرده‌اند و نمی‌کنند، اما از آغاز بهره‌برداری ADSL در ایران، بهره‌برداران، فراهم‌آوران خدمات اینترنتی و ISPهای مختلف، علاوه بر تعرفه ثابت ماهیانه خدمات ADSL، پولی بابت حجم ترافیک داده‌ها از مشترکان اخذ کرده‌اند، بدون آنکه برای این کار مجوزی در اختیار داشته باشند. تا همین اواخر، نزد برخی از این بهره‌برداران، مبنای محاسبه هر گیگابایت مصرفی، هفتصد تومان بود و اگر گرانی اخیر ارز را بتوان علت گران شدن لینک‌ها و خدمات مخابراتی دانست، می‌توان تعرفه هر گیگابایت را به تقریب تا دو هزار تومان افزایش داد. پس معلوم نیست

چطور کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات برای هر گیگابایت از سطح اول حجم ترافیک مصرفی مشترکان ADSL، مبلغ ۴۵۰۰ تومان را محاسبه کرده است.

۲-۴. مشکل تضمینی ضریب تسهیم واقعی

هر لینک E1 دارای ۳۰ کانال ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه است که پیرو مصوبه جلسه شماره (۱۵۲)، حداکثر بایستی ۳۰۰ کاربر دارای اشتراک ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه از آن استفاده همزمان می‌کردند. اکنون، طبق مصوبه جلسه (۱۵۲)، باید حداکثر ۲۴۰ کاربر دارای اشتراک ۶۴ کیلوبیت بر ثانیه به‌طور همزمان از یک لینک E1 استفاده کنند، زیرا حداکثر ضریب تسهیم همزمان ۱ به ۸ (یک به هشت) شده است. به همین ترتیب از هر لینک E1 باید تنها هشت کاربر دارای اشتراک ۲۰۴۸ بیت بر ثانیه (یا دو مگابیت بر ثانیه) استفاده همزمان کنند. اما از طرفی میزان ضریب تسهیم واقعی برای مقرراتگذار و کاربر، مبهم و نامعلوم است و از طرف دیگر، هنگامی که سرعت خط DSL به زیر یک کیلوبیت بر ثانیه و حتی پایین‌تر از آن می‌رسد، هیچکس پاسخگو نیست. همین امر باعث شده که هر سوءاستفاده‌ای بدون ضمانت اجرا و پیگیری از سوی کاربران و متولیان مقرراتگذاری باقی بماند و تحمل شود.

۳-۴. تفسیر نادرست از قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل

چهل و چهارم قانون اساسی

طبق قانون اجرای سیاست‌های اصل چهل و چهارم بجز شبکه‌های زیرساخت مخابراتی و پستی سایر امور خدماتی در حوزه مخابرات و اینترنت باید به بخش خصوصی واگذار شوند. پرسش اینجا است که آیا خرید و فروش پهنای باند اینترنت بین‌الملل، آن هم به قیمتی بیش از هفت تا هشت برابر قیمت خرید، فعالیتی حاکمیتی است یا تصدیگری؟

آیا بهتر نیست شرکت ارتباطات زیرساخت بجای خرید و فروش انحصاری پهنای باند، به‌عنوان مجری انحصاری دروازه بین‌الملل اینترنت عمل و بر ترافیک عبوری نظارت و با پشتیبانی از ترافیک پهنای باند از طریق شبکه داخلی درآمد کسب کند.

برپایه این الگو، شرکت‌های فراهم‌کننده دسترسی اینترنت با حضور در بازارهای بین‌المللی نسبت به خریداری پهنای باند اقدام می‌کنند و در دروازه‌های بین‌المللی کشور آن را در اختیار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار می‌دهند که به این ترتیب، پهنای باند ورودی به‌عنوان یک کالای گمرکی به‌شمار می‌آید و حقوق و عوارض گمرکی اینترنتی به دولت پرداخت می‌شود. سپس وزارتخانه با استفاده از شبکه زیرساخت مادر مخابراتی در اختیار خود، پهنای باند را به محل مورد نظر ارائه‌دهنده خدمات اینترنت انتقال می‌دهد و هزینه انتقال آن را (براساس هزینه‌های مصوب انتقال داده) دریافت می‌کند.

بی‌گمان در صورت اجرای چنین طرحی قیمت خرید اینترنت شرکت‌های غیردولتی توزیع‌کننده اینترنت به‌طور قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌یابد و با وجود بازار رقابتی کامل،

آثار آن برای کاربران نهایی اینترنت نمایان خواهد شد. هرچند نکته قابل توجه این است که پهنای باند هزینه‌های زنجیره‌ای دارد و تنها به یک توزیع‌کننده یا عرضه‌کننده اینترنت مربوط نمی‌شود. بنابراین نباید انتظار داشت در صورت کاهش مقدار معینی از تعرفه پهنای باند همان مقدار به کاربر نهایی برسد.

نکته قابل توجه، شناخت مبنای محاسبه تعرفه پهنای باند از سوی شرکت ارتباطات زیرساخت است. به نظر می‌رسد این شرکت با بهره جستن از انحصار در بازار، بجای قیمتگذاری براساس هزینه تمام شده و در نظر گرفتن سود متعارف، از روش‌های دیگری برای قیمتگذاری پهنای باند استفاده می‌کند. به‌راستی هزینه انتقال پهنای باند و نگهداری شبکه فیبر نوری کشور چقدر است که قیمت فروش پهنای باند چندین برابر قیمت خرید آن است؟ اگر هزینه انتقال و نگهداری شبکه توزیع آنقدر بالاست که این قیمت را ایجاد می‌کند، باید در کارآیی و کارآمدی مدیریت زیرساخت ارتباطی کشور بازنگری اساسی شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

نظر به اینکه افزایش قیمت پهنای باند اینترنت، علیرغم روند کاهش تعرفه دسترسی به اینترنت در جهان، گامی رو به عقب در توسعه دسترسی به اینترنت به‌عنوان یک زیرساخت پایه و توانمندساز به‌شمار می‌رود. لذا توصیه می‌شود مصوبات جلسه‌های ۱۵۲ و ۱۵۳ سازمان تنظیم مقررات مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرند. وجود انحصار دولتی در بازار تأمین پهنای باند کشور و یک نهاد قانونگذار در بدنه

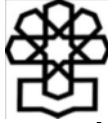

دولت را می‌توان از دلایل اصلی اجحاف به مصرف‌کنندگان نهایی اینترنت و بخش خصوصی دانست. انحصار و اجحاف با سود چندصد درصدی، ناشی از فروش پهنای باند اینترنتی با قوانین و سیاست‌های راهبردی جمهوری اسلامی ایران، به‌خصوص سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی و چشم‌انداز بیست‌ساله نظام به‌کلی منافات دارد و به مانعی بر سر راه تحقق اهداف بند «الف» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم توسعه تبدیل شده است.

برای حذف این انحصار لازم است سیاستگذاران و تصمیم‌گیران کشور با درک صحیح از بازار کنونی اینترنت و کیفیت نامناسب دسترسی کاربران به آن و حذف رانت‌های دولتی و با ایجاد یک بستر حقوقی مناسب، بخش دولتی را از امور اجرایی و بازرگانی (خرید و فروش) پهنای باند منع و جایگاه و شأن دولت را به‌عنوان مرجع سیاستگذار، قانونگذار و ناظر بر حسن اجرای مقررات حفظ و به بخش خصوصی در جهت حضور در یک بازار رقابتی سالم کمک کنند. بالطبع وجود چنین بازار رقابتی کامل و سالمی موجب کاهش قیمت و بهبود کیفیت خدمات بخش خصوصی می‌شود.

منابع و مآخذ

۱. قانون برنامه پنجم توسعه.
۲. بررسی ساختار و تعرفه‌های توزیع اینترنت در کشور، دفتر فناوری‌های نوین مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۸۶.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۷۴۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی ساختار و آثار دگرگونی اخیر تعرفه خدمات اینترنت
پرسرعت

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

تهیه و تدوین‌کنندگان: مهدی فقیهی، عباس پورخصالیان

ناظر علمی: —

مقتاضی: معاونت زیربنایی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۱۰/۱۹